NEDERLANDSCHE PHYTOPATHOLOGISCHE (PLANTENZIEKTENKUNDIGE) VEREENIGING EN KRUIDKUNDIG GENOOTSCHAP DODONAEA TE GENT.

TIJDSCHRIFT OVER PLANTENZIEKTEN

ONDER REDACTIE VAN

PROF. DR. J. RITZEMA BOS.

Zes-en-twintigste Jaargang — 3e Aflevering — Maart 1920

EEN HERNIEUWD PLEIDOOI VOOR DEN MOL.

In Juni 1912 hield ik op het Landhuishoudkundig Congres te Almelo een inleiding onder den titel: „Verdient het aanbeveling den mol op te nemen onder de bij de wet beschermde dieren?"

Ik meen te mogen zeggen, dat ik met mijn inleiding eenig succès had bij de talrijke bezoekers van het Congres. De meesten hunner hadden zich van deze inleiding weinig voorgesteld, omdat ze van meening waren, dat er niet veel over die zaak te vertellen was. Ik meen ook te mogen beweren, dat mijn inleiding er toe heeft bijgedragen, dat de Regeering spoedig daarna heeft ingegrepen en den mol bij de wet beschermd heeft. Ik heb gaarne de voorbereidende besprekingen voor de indiening der wet aan de Directie van den Landbouw medegemaakt.

De eerste bescherming van den mol geschiedde bij Algemeenen Maatregel van Bestuur van 19 September 1914 (Staatsbl. nr. 456). Deze regeling werd vervangen door de Wet van 15 December 1917 (Staatsbl. nr. 706). Toen kwam de „Mollen- en Kikvorschenwet" tot stand.

De bedoeling dier wet is den mol te beschermen en de uitroeiing van dit dier, waarvan over 't algemeen aangenomen wordt, dat zijn nut grooter is dan de door hem veroorzaakte schade, te voorkomen. De wetgever tracht zijn doel te bereiken door de volgende bepalingen:

ART. 1. Het is verboden op gronden, bij anderen in gebruik, mollen te vangen of te dooden, tenzij met schriftelijke machtiging van Onzen Commissaris in de provincie, waar de gronden gelegen zijn, en met schriftelijke toestemming of in gezelschap van den gebruiker der gronden.

Het in het vorige lid bepaalde is niet van toepassing op per-

sonen, die behooren tot het gezin van den gebruiker der gronden of zich bij dezen in dienst bevinden.

ART. 2. Het is verboden mollen of huiden van mollen ten verkoop in voorraad te hebben, te koop aan te bieden, te verkoopen of te vervoeren, tenzij met schriftelijke machtiging van Onzen Commissaris in de provincie, waar het feit gepleegd wordt.

ART. 3. Een machtiging als bedoeld in art. 1 en 2 wordt slechts verleend aan personen, die te goeder naam en faam bekend zijn.

ART. 6. Overtreding van het bepaalde in een der artikelen 1, eerste lid, 2, eerste lid, wordt gestraft met een geldboete van ten hoogste vijftig gulden.

ART. 7. Voorwerpen, door middel van overtreding verkregen of waarmede een overtreding is gepleegd, met uitzondering van middelen van vervoer, worden zoo spoedig mogelijk in beslag genomen.

Ten slotte vindt men nog in de wet, dat (wij) lasten en bevelen, dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Als pleiter voor het recht van den mol om een plaatsje in het donker kon ik met deze wettelijke voorschriften tevreden zijn, vooral als inderdaad aan de nauwkeurige uitvoering de hand zoude worden gehouden.

Maar 't is anders uitgekomen!

Het bont is zeer in prijs gestegen en het mollebont is nog meer gevraagd dan ten tijde, toen ik mijn inleiding te Almelo hield. Toen reeds was het mollenvangen een beste broodwinning, toen reeds, bij prijzen van enkele dubbeltjes voor een velletje. Hoe moest het wel worden, toen een mollevelletje boven een gulden steeg?! Toen nam de liefhebberij om den bij de wet beschermden mol te jagen uit winstbejag een ongelooflijke vlucht aan! Hij, die veel op het land komt, zal ze om zoo te zeggen, dagelijks ontmoeten, de heeren „mollenvangers", er op uit trekkende op hun fiets, gewapend met de spade, een zak en vergezeld door hun hondje. Men kan bijna geen landbouwkrant lezen, bijna geen plaatselijke bladen doorzien, of men ontmoet berichten omtrent de mollenjacht. Berichten, waarin gewaagd wordt van den gouden tijd der mollenvangers, maar ook berichten waarin geklaagd wordt over het brutaal optreden dezer heeren, die gaten graven in anders land, die de plattelandsbewoners brutaliseeren, die ook nog wel op andere zaken jacht maken dan op mollen; berichten, waarin men vraagt, of er

geen wet kan worden gemaakt tegen zulk optreden, alsof die wet niet al lang bestond.

Het zou ons te ver voeren, deze berichten hier aan te halen. Wij hadden de hoop, dat, toen voor eenigen tijd de prijs der velletjes sterk daalde, de jacht zoude verminderen, doch de prijs is intusschen weer sterk naar boven gegaan en een hernieuwde uitroeiingsoorlog schijnt den mol verklaard te zijn.

Ik zoude willen vragen:

a. Wordt er door alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wien zulks aangaat, inderdaad de hand gehouden aan de nauwkeurige uitvoering dezer wet?

b. Worden er wel eens mollenvangers geverbaliseerd, huidjes in beslag genomen bij mollenvangers en handelaars? Zoo ja, zouden van regeeringszijde daaromtrent eens nadere gegevens gepubliceerd kunnen worden?

c. Wordt er op gelet, dat de vergunningen enkel worden uitgereikt aan te goeder naam en faam bekend staande personen?

Ik zoude deze vragen kunnen uitbreiden met nog enkele. Zoo zoude het interessant zijn te weten, of aan de hand der statistiekwet nagegaan kan worden, hoeveel mollenvelletjes in de laatste jaren zijn uitgevoerd, indien althans, zooals de wet voorschrijft, dit vervoer gedekt is door een vergunning. Indien dat niet het geval is, kunnen de ambtenaren der invoerrechten bij den tegenwoordigen prijs der huidjes misschien af en toe eens een aardigen slag ten bate der schatkist slaan!

Misschien wil een lid der Kamer eens enkele vragen te dezer zake tot de Ministers van Justitie en Landbouw richten.

De zaak dringt. De paartijd der mollen staat voor de deur. De wet geeft ons het middel in de hand, om den mol te beschermen. De Regeering zorge, dat die wet niet enkel een papieren wet zij!

Utrecht, Maart 1920. H. Lindeman.

BESTRIJDING VAN SCHURFTZIEKTE BIJ APPELEN EN PEREN.

Het tijdstip, waarop de eerste bespuiting met Bordeauxsche pap ter bestrijding van de *schurftziekte* moet plaats hebben, zal weldra zijn aangebroken. Zoowel voor appelen als peren toch is dit het tijdstip, waarop de rose of witte bloemblaadjes tusschen de groene kelkslippen van de nog gesloten bloemen zichtbaar worden. Dit nu zal bij peren over weinige dagen het geval zijn, bij appelen duurt het nog wat langer; bij laat bloeiende appelen treedt dit stadium natuurlijk later in dan bij vroege. Zoowel peer als appel kunnen dan bespoten worden met 1½ % Bordeauxsche pap, (1½ K.G. kopervitriool en 1 K.G. kalk p. 100 L. water). Deze eerste bespuiting is zeer werkzaam, maar toch is het gewenscht haar door een tweede te laten volgen, die dan moet plaats hebben, als de jonge vruchtjes ongeveer de grootte van een knikker hebben bereikt. In de schurftjaren kan zelfs een derde bespuiting noodig en rendabel zijn; deze wordt uitgevoerd, wanneer de vruchten de grootte van een pruim hebben bereikt, dus meestal zoo ongeveer eind Juli—begin Augustus. Bij peren kan men dan weder Bordeauxsche pap gebruiken, die dan echter iets slapper genomen kan worden, n.l. 1 K.G. kopervitriool en ¾ K.G. kalk p. 100 L. water; daar appelen in bebladerden toestand Bordeauxsche pap niet goed kunnen verdragen (de bladeren en vruchten krijgen er bruine, z.g. brandvlekken van en vallen soms af), bespuite men appelen alleen den eersten keer met Bordeauxsche pap, maar den tweeden en derden keer met Californische (zwavelkalk) pap, ter sterkte van 1 deel op 30 à 35 deelen water. Dit geeft ook nog het voordeel, dat de soms veel schade veroorzakende *appelmeeldauw* er aanmerkelijk door wordt tegengegaan. Deze stof mag echter niet met een roodkoperen pulverisateur worden verspoten, maar met een geelkoperen of verlood ijzeren.

Het is mogelijk, tegelijk met de schurftziekte de wormstekigheid te bestrijden, door n.l. bij de tweede bespuiting een arsenicumpraeparaat te mengen door de Bordeauxsche of Californische pap. Te zijner tijd zal hierover een nieuw „Bericht" worden in het licht gegeven.

Voor nadere inlichtingen omtrent de bereiding der bovengenoemde middelen, adressen waar zij te verkrijgen zijn enz. wende men zich tot den Phytopathologischen Dienst te Wageningen of tot de plaatselijke controleurs bij dien Dienst.

EEN WAARNEMING BETREFFENDE DE PIMPELMEES

(*Parus coeruleus*).

Het is een waar genoegen om zich eens een poosje op te houden in den boomgaard, wanneer deze in bloei staat. Men geniet niet alleen van het prachtige gezicht, dat U te aanschouwen wordt gegeven, maar tusschen het bloemenkleed is het soms een en al bedrijvigheid van sommige vogelsoorten, die druk bezig zijn elk takje, reetje en spleetje nauwkeurig te onderzoeken, of er ook iets van hun gading is.

Bij een bezoek aan een kroozenboomgaard, die prachtig in bloei stond, werd mijn aandacht getrokken door een paar boomen, waarvan eenige takken heel donker afstaken tegenover het zoo mooie witte bloemenkleed. Naderbij komende bleek het mij, dat deze waren afgestorven. Nauwelijks stond ik bij den boom, of met groote vrijheid kwam een pimpelmees, op een afstand van slechts enkele meters van mij verwijderd, den afgestorven tak inspecteeren. In den tijd van een oogenblik werd een klein gedeelte ontschorst en iets naar binnen gewerkt. Dit werd op andere gedeelten van den afgestorven tak herhaald, terwijl kleine zijtakjes soms geheel werden afgerukt. Na een poosje verwijderde zich de pimpelmees, zoodat ik ook gelegenheid kreeg, den tak eens nader te bekijken. Het bleek, dat deze tallooze larven van den pruimenschorssnuitkever, (Magdalinus pruni L = Magdalis ruficornis L) herbergde.

Waarom de pimpelmees kleine zijtakjes afrukte, werd mij duidelijk, toen ik dit ook deed, want onder aan den voet van het takje bleek een larve te zitten.

Dat er uit die afgestorven takken heel wat larven zijn bemachtigd, blijkt wel hieruit, dat o.a. een tak van ± 10 c.M. omtrek over een lengte van ± 25 c.M., zoogoed als geheel was ontschorst.

Elst, Maart 1920. TH. J. DE VIN.

RECTIFICATIE.

Tot mijn spijt zijn in het artikel van den Heer VOLKERSZ in de 2e aflevering op bl. 63 tusschen regel 25 en regel 24 v. o. de daar bedoelde grondanalyses uitgevallen, en zoo ook op bl. 68 tusschen regel 15 en regel 14 v. o. de analyses van bolgewassen. Ik laat deze analyses hier alsnog volgen.

Op de bovenvermelde plaats op bl. 63 moet dus de volgende tabel worden opgenomen:

GRONDSOORTEN.	GRONDLAAG.	N.	P_2O_5	K_2O	CaO	Humus
1e kwaliteit hyacinthengrond	1e steek	0.005	0.02	0.02	2.12	0.3
(nog niet in cultuur)...	ondergrond	0.005	0 03	0.03	3.75	0.6
1e kwaliteit hyacinthengrond	1e steek	0.04	0.07	0.04	1.34	1.2
(± 20 jaar in gebruik).	ondergrond	0.01	0.05	0.03	2.96	0.5
2e kwaliteit hyacinthengrond	1e steek	0.045	0.08	0.03	0.12	1.25
(± 20 jaar in gebruik).	ondergrond	0.01	0.04	0.03	0.08	0.5
Goed hyacinthenland	1e + 3e steek	0.10	0.09	0.04	0.22	?
Slechte plekken in dezen grond	idem	0.11	0.09	0.04	0.08	?

Op bl. 68 tusschen regel 15 en regel 14 v. o. moet de volgende tabel worden geplaatst:

BOLGEWASSEN.	Gehalte per 100 aan:									
	Stikstof.	Fosforzuur.	Kali.	Kalk.	Eiwitachtige stoffen.	Vetachtige stoffen.	Zetmeelachtige stoffen.	Ruwe celstof.	Minerale bestanddeelen.	Vocht.
Hyacinthus *Grand Maître*.....	0.37	0.13	0.46	0.18	2.3	0.1	24.3	1.0	1.1	71.2
„ *Moreno*	0.39	0.13	0.37	0.17	2.5	0.1	24.3	0.9	1.—	71.2
Tulipa *Murillo* v. licht zand.....	0.42	0.20	0.50	0.05	2.9	0.1	35.8	1.5	1.—	58.7
„ „ van den Anna Paulowna polder.	0.65	0.20	0.39	0.07	4.4	0.2	33.9	1 4	0.9	59.2
„ „ v. kleigrond	0.60	0.22	0.43	0.04	4.1	0.2	35.6	1.5	0.9	57.7
„ *Clara Butt* v. zandgrond....	0.51	0.22	0.51	0.06	3.2	0.3	33.-	1.9	1.0	60.6
„ „ „ v. donkeren grond	0.68	0.24	0.53	0.06	4.3	0.3	31.2	1.5	1.1	61.6
„ „ „ v. kleigrond.....	0.61	0.21	0.67	0.08	3.8	0.2	35.9	1.7	1.1	57.3
Narcissus *Emperor*	0.31	0.12	0.39	0 21	2.0	0.4	32.8	1.9	1.—	61.9
„ *Ajax princeps*.....	0.39	0.14	0.42	0.17	2.2	0.2	27.-	1.5	1.1	68.-
„ *poëticus ornatus*	0.52	0.17	0.38	0.20	3.3	0.2	29.-	2.1	1.9	63.5
Crocus, *gele*	0.76	0.29	0.42	0.24	5.4	0.4	40.9	3.0	1.3	49.-
„ *Mont Blanc*.....	0.58	0.18	0.27	0.10	4.9	0.2	43.4	2.0	0.8	48.7
Gladiolus *nanus Blushing Bride*...	0.45	0.25	0.38	0.33	3.0	0.2	25.4	1.4	1.3	68.7
Iris *hispanica sulphurea*.....	0.48	0.22	0.67	0.27	3.0	0.2	29.3	2.4	2.4	62.7

J. RITZEMA BOS.

BOEKBESPREKING.

Prof. Dr. J. RITZEMA BOS en T. A. C. SCHOEVERS, *„Ziekten en Beschadigingen der Landbouwgewassen,"* 1e Deel. Vierde, geheel gewijzigde druk. — Groningen en Den Haag, J. B. WOLTERS' Uitgevers-maatschappij, 1919.

Van het bekende werk van Prof. RITZEMA BOS uit de reeks „Geïllustreerde Land- en Tuinbouwbibliotheek", dat bovenstaanden titel draagt, verscheen onlangs de vierde druk van het eerste deel. Deze is bewerkt door den oorspronkelijken schrijver in samenwerking met den Heer SCHOEVERS, die, door zijn jaren lange werkzaamheid als phytopatholoog aan het Instituut voor Phytopathologie te Wageningen, voor die taak zeker ten volle berekend mag worden geacht.

Naar in het Voorbericht wordt medegedeeld, was van verschillende zijden de wensch geuit, dat niet weer, zooals in den derden druk, de volgorde der behandeling zou worden gekozen naar de ziekteverwekkende oorzaken, maar dat zou worden teruggekeerd tot die, welke in de beide eerste drukken was in acht genomen, n.l. volgens de gewassen, waarbij de ziekten en beschadigingen voorkomen; vooral voor den praktischen landbouwer maakt dit het gebruik van het boek veel gemakkelijker. Daar staat evenwel tegenover, dat vele insekten of zwammen bij verschillende planten voorkomen en daar gelijksoortige ziekteverschijnselen teweeg brengen, zoodat nuttelooze herhalingen niet te vermijden zouden zijn.

Om nu aan den wensch der gebruikers tegemoet te komen en toch zooveel mogelijk het genoemde bezwaar te ontgaan, zullen in den nieuwen druk — die, evenals de 3e, uit vijf deeltjes zal bestaan — de ziekten en beschadigingen besproken worden in de volgorde der verschillende soorten van gewassen, maar vooraf worden behandeld de beschadigingen door invloeden van de anorganische wereld, alsmede die, welke worden veroorzaakt door dieren en planten, welke zeer vele plantensoorten aantasten, zooals veldmuizen, schadelijke vogels, ritnaalden, emelten, aaltjes, bremraap, warkruid, enz. Ook zal een afzonderlijk hoofdstuk worden gewijd aan de bespreking der middelen ter bestrijding van de vijanden onzer kultuurgewassen uit het planten- en het dierenrijk, waarbij ook onze verschillende wetten en besluiten, die betrekking hebben op bestrijding en voorkoming van schade aan landbouwgewassen, ter sprake zullen komen.

Dit eerste deeltje nu bevat:

I. *Inleiding.*

a. Beknopt overzicht van den bouw en de levensverrichtingen der normale plant.

b. Algemeene beschouwingen over ziekte en dood van planten en plantendeelen; waardoor deze zijn gekenmerkt en waardoor ze worden veroorzaakt.

c. Overzicht van de belangrijkste groepen van planten en dieren, die oorzaak kunnen zijn van ziekten en beschadigingen van landbouwgewassen.

II. *Beschadigingen en ziekten, veroorzaakt door de inwerking van de anorganische natuur*

a. Atmospherische invloeden: gebrek aan licht, invloed van de temperatuur, schadelijke werking van den regen, van den wind, van den hagel, inwerking van giftige stoffen in de atmospheer.

b. Invloeden, zetelende in den bodem: onvoldoende gaswisseling in den grond, gebrek aan water, afwisseling tusschen gebrek aan en overvloed van water, overmatig groote hoeveelheden voedende stoffen, giftige stoffen in den grond.

Naast veel, dat van ouds bekend is, zal de lezer ook heel wat nieuws in deze uitgaaf vinden; zoo, bijvoorbeeld, worden vrij uitvoerig in het laatste hoofdstuk de allernieuwste onderzoekingen behandeld over de Veenkoloniale haverziekte en de z.g. Hooghalensche ziekte.

Geleerde woorden en uitdrukkingen zijn zooveel mogelijk vermeden of, waar dit niet mogelijk was, verklaard, zoodat het werkje voor een ieder verstaanbaar is. Bovendien wordt de tekst verduidelijkt door ruim 50 goede afbeeldingen.

Ook deze nieuwe druk zal zonder twijfel zijn weg vinden ook onder hen, voor wie hij voornamelijk bestemd is: de praktische landbouwers.

H. W. H.